

PAPER DETAILS

TITLE: Âsik Veysel Satiroglu'nun Hayati, Sanati, Eserleri Hakkındaki ChatGPT Bilgilerinin
İncelenmesi

AUTHORS: Seven Nur Kömürcü

PAGES: 78-98

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/3559364>



bitig Edebiyat Fakültesi Dergisi

bitig Journal of Faculty of Letters

(Cilt/Volume: 3, Sayı/Issue: 6, Aralık/December 2023)

Âşık Veysel Şatıroğlu'nun Hayatı, Sanatı, Eserleri Hakkındaki ChatGPT Bilgilerinin İncelenmesi

**Review of ChatGPT Information on the Life, Art, Works of Âşık
Veysel Şatıroğlu**

Seven Nur KÖMÜRCÜ

Yüksek Lisans Öğrencisi

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı

komurcusevennur@gmail.com

 0009-0009-0941-6786

Araştırma makalesi/Research article

Geliş Tarihi/Received: 25.11.2023

Kabul Tarihi/Accepted: 28.12.2023

Atıf/Citation

Kömürcü, Seven Nur (2023), "Âşık Veysel Şatıroğlu'nun Hayatı, Sanatı, Eserleri Hakkındaki ChatGPT Bilgilerinin İncelenmesi", *bitig Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 3 (6), 78-98.

Kömürcü, Seven Nur (2023), "Review of ChatGPT Information on the Life, Art, Works of Âşık Veysel Şatıroğlu", *bitig Journal of Faculty of Letters*, 3 (6), 78-98.



Bu makale iThenticate, turnitin, intihal.net programlarından biriyle taranmıştır.

This article was checked by iThenticate, turnitin or intihal.net.

Öz Yapay zekâ yazılımları, günden güne gelişerek hayatımızın her alanına yenilikler katmaktadır. Bu yazılımlardan en günceli Open AI yapay zekâ araştırma merkezi tarafından geliştirilen ChatGPT' dir. 2021 yılında güncelleştirilerek ChatGPT 3.5. yapay zekâ dil modeliyle günümüzde hizmet etmeye devam etmektedir. Çeşitli konularda sorulan sorulara kendi metin içeriğinden sanki insanmışçasına hızlı ve özgün cevaplar üretmektedir. İstenilen takdirde masal, hikâye, fıkra, şiir, dizi/ film senaryosu yazabilen yaratıcı bir robottur. Bu bağlamda fikir önermesi için sanatçılar da kullanmaktadır. Türkiye'de yapılan akademik araştırmalarda ChatGPT üzerine çok sayıda ürün bulunmamaktadır. Literatüre bakıldığında eğitim, turizm, muhasebe, sağlık, din felsefesi gibi bilim dallarında olumlu veya olumsuz yönde tartışmalara konu olmuşken edebiyat alanıyla ilgili herhangi bir çalışma bulunmamıştır. Bu makale Türk edebiyatını konu alarak ChatGPT ile yapılan ilk araştırma özelliğini taşımaktadır. 2023 yılının Âşık Veysel yılı seçilmesinden dolayı çalışmada dostluk, insan ve doğa sevgisi, hoşgörü gibi temaları Anadolu insanının gönüllerine işleyerek âşıklık geleneğini evrenselin sınırlarına taşıyan Âşık Veysel, hakkındaki bilgiler incelenmiştir. Araştırmanın amacı yapay zekâ dil modelinin ülkemizin değerli saz şairlerinden Âşık Veysel Şatıroğlu'nu ne kadar tanıdığını anlamaktır. Sohbet teorisi kullanılarak Âşık Veysel' in hayatı, sanatı, edebî kişiliği, âşıklık geleneği içerisindeki yeri ve şiirleri hakkında genelden özele sorular sorulmuştur. Ayrıca yapay zekânın âşıklık geleneği, şiir, tema, ana konu, üslup özellikleri, âşık bayramı, âşıklık geleneğindeki felsefi düşünceler gibi çeşitli kavramlar hakkındaki bilgilerini Âşık Veysel Şatıroğlu üzerinden aktarabilmesini göstermek hedeflenmiştir. Böylece tüm dünyada kullanılan ChatGPT' nin herhangi bir kullanıcıya Âşık Veysel Şatıroğlu' nu nasıl tanıttığı incelenmiştir.

Anahtar sözcükler: Türk halk edebiyatı, âşık tarzı şiir geleneği, Âşık Veysel, ChatGPT, yapay zekâ yazılımı

Abstract Artificial intelligence software develops day by day and adds innovations to every aspect of our lives. The most up-to-date of these software is ChatGPT, developed by the Open AI artificial intelligence research center. Updated in 2021, ChatGPT continues to serve today with the 3.5th artificial intelligence language model. It produces fast and original answers to the questions asked on various subjects from its own text content as if it were human. It is a creative robot that can write fairy tales, stories, anecdotes, poems, TV series / movie scripts if desired. In this context, artists also use it to propose ideas. There are not many studies on ChatGPT among the academic researches in Turkey. When we look at the literature, while it has been the subject of positive or negative discussions in disciplines such as education, tourism, accounting, health, and philosophy of religion, there has been no study on the field of literature. This article is the first research conducted with ChatGPT on Turkish literature. Due to the fact that 2023 was chosen as the year of Âşık Veysel, the information about Âşık Veysel, who carried the minstrel tradition to the borders of the universal by penetrating themes such as friendship, love of people and nature, and tolerance into the hearts of Anatolian people, was examined in the study. The aim of the research is to understand how much the artificial intelligence language model knows Âşık Veysel Şatıroğlu, one of the valuable instrumental poets of our country. Using the conversation theory, questions were asked from general to specific about Âşık Veysel's life, art, literary personality, place in the minstrel tradition and his poems. In addition, it is aimed to show that artificial intelligence can convey its knowledge about various concepts such as minstrel tradition, poetry, theme, subject, stylistic features, minstrel feast, philosophical thoughts in the minstrel tradition through Âşık Veysel Şatıroğlu. Thus, it has been examined how ChatGPT, which is used all over the world, introduces Âşık Veysel Şatıroğlu to any user.

Keywords: Turkish folk literature, minstrel style poetry tradition, Âşık Veysel, ChatGPT, artificial, intelligence software

Giriş*

Yapay zekâ, normalde insan zekâsı gerektiren görevleri yerine getirebilecek akıllı makineler tasarlamayı amaçlayan bilgisayar bilimi alanı olarak tanımlanmaktadır (Sarker 2022). Kendi başına öğrenme, uyum sağlama ve karar verme yeteneğine sahiptir ve bu da onu karmaşık problemleri çözmek için değerli bir araç haline getirir. Yapay zekâ ilerlemeye devam ettikçe, yaşama ve çalışma şeklimizde devrim yaratma ve yaşam kalitemizi sayısız şekilde iyileştirme potansiyeline sahiptir (Katar vd. 2023: 311). Son gelişmelerde doğal dil işlenerek yapay zekâyâ yüklenmiştir, böylece yapay zekâ doğal dili anlar ve onunla yeni bir metin üretebilir, yarım metni tamamlayabilir veya metne bağlı anlamlar kurabilmektedir. Yenilikler sohbet robotları, sesli asistanlar, dil çevirileri, navigasyon veya yardımcı robot uygulamalarında kısacası günlük yaşamımızın her yerinde kullanılmaktadır.

Open AI tarafından geliştirilen ChatGPT bir dil modelidir. ChatGPT, GPT (Generative Pre-training Transformer) ailesinin bir üyesidir ve önceki versiyonları GPT-2 ve GPT-3'tür. Bu modeller, yüksek doğruluk oranlarına sahip, yapay zekâ teknolojisi kullanılarak eğitilmiş ve çok yönlüdür (Kızılgeçit vd. 2023: 138). ChatGPT, sorulan soruya kısa sürede düşünerek anlamlı cümlelerle cevap verir. İstenildiği takdirde şarkı sözü, şiir, hikâye veya dizi/ film senaryosu yazabilir. Bu yüzden yaratıcı insanlar tarafından sıkça fikir paylaşımında bulunmak için kullanılır. Ona bir paragraf yazdırabilir, matematik sorusu ürettirebilir veya çözdürebilir ya da bir konu hakkında detaylı bilgiler vermesini isteyebiliriz. Ancak, her zaman kullanıcıların sonuçları doğrulamaları ve kritik düşünceleri önerilir, çünkü bu modeller hâlâ yanıltıcı veya yanlış bilgi içerebilir. Ayrıca, bu modellerin eğitim verileri, kaynakları ve kesinlikleri belirli bir zaman dilimini içermektedir. Bu nedenle, çok eski veya çok yeni bilgiler için doğruluk oranları düşebilir (Kızılgeçit vd. 2023: 139). ChatGPT içeriklerinin niteliklerine bakıldığında ChatGPT' nin aynı komuta her zaman aynı içerikle karşılık vermediğidir. Bir sohbet akışı içerisinde üretilen içerikler daha öncekilerden etkilenmektedir. Ancak sohbet akışı kullanılmaksızın her seferinde yeni baştan başlamak suretiyle aynı komut girildiğinde dahi üretilen çıktı farklı olmaktadır (Güçlütürk 1904).

Literatür

Türkiye'de yapılan akademik araştırmalarda ChatGPT üzerine çok sayıda ürün bulunmamaktadır. Genel olarak yapay zekânın tarihsel gelişimi ve ChatGPT'yi örnek olarak veren veya Chat GPT'nin popüler internet ortamında hangi temaları işlediğini belirten çalışmalar başta gelmektedir (Karakoç Keskin 2023: 114- 131; Kırık vd 2023: 73- 99). ChatGPT'nin aktardığı bilgilerin incelenmesine yönelik çalışmalar ise gün geçtikçe çoğalmaktadır. Araştırmacılar çeşitli alanlarda ChatGPT'nin bilgilerini gerek sohbet şeklinde gerekse soru cevap şeklinde sınamaktadırlar (Erul vd. 2023: 780-793; Güçlütürk 2022: 1899-1918; Kızılgeçit vd. 2023: 135- 169; Tapan Broutin 2023: 707- 732). Ayrıca birçok konuda ne gibi beklentilerde bulunulduğunu, nasıl fayda sağlayacağını dile getiren yazılar da mevcuttur (Aktay vd. 2023: 378- 406; Küçükler 2023: 875- 888; Şentürk 2023: 51- 82; Yiğit vd. 2023: 57- 65). Bu çalışma ise ChatGPT ile edebiyat alanında yapılan ilk çalışmadır. Araştırmanın amacı ChatGPT'nin Türk edebiyatının kıymetli ozanı Âşık Veysel'i ne kadar tanıdığını anlamaktır. Bunun yanı sıra âşıklık geleneği, şiir, tema, ana konu, âşıklık bayramı, âşıklık geleneğindeki felsefi düşünceler gibi çeşitli kavramlar hakkındaki bilgilerini Âşık Veysel üzerinden aktarabilmesini göstermeyi hedeflemektedir. Böylece çalışmanın alanını güncelle taşıyarak yapılacak yeni çalışmalara öncülük edeceği düşünülmektedir.

* Mevcut çalışma 3-4 Ağustos 2023 tarihleri arasında Kapadokya Üniversitesi nezdinde düzenlenen Âşık Sanatı Sempozyumu'nda sunulmuş olan "Âşık Veysel Şatıroğlu'nun Hayatı, Sanatı ve Eserleri Hakkındaki ChatGPT Bilgilerinin İncelenmesi" adlı bildirinin yeniden gözden geçirilmiş ve genişletilmiş hâlidir.

ChatGPT ile ilgili bugüne kadar yapılan çalışmalarda genellikle nitel araştırma teknikleri kullanıldığı tespit edilmiştir. Durum araştırması olarak içerik analizi yapılan çalışmalar metin üzerinden incelemeler veya katılımcıların ChatGPT ile gerçekleştirdikleri sohbetleri incelemek üzerinedir. Bu çalışmada sohbet teorisi kullanılarak Âşık Veysel' in hayatı, sanatı, edebî kişiliği ve şiirleri hakkında genel ve ayrıntılı sorular sorulmuştur. Sorular ChatGPT sohbet robotuna (<https://chat.openai.com/chat>) doğrudan, Türkçe sorulup cevapları da Türkçe alınmıştır. Böylece ChatGPT'nin Âşık Veysel'i ne kadar tanıdığı ve herhangi bir kullanıcıya nasıl tanıttığı gözlemlenmiştir. Karşılaştırmının doğru yapılabilmesi için ilk başta Âşık Veysel'in hayatı, sanatı, edebî kişiliği hakkında bilgiler verilmiştir.

Âşık Veysel Şatıroğlu'nun Hayatı

Âşık Veysel, 1894 yılında, Sivas'ın Sarkışla İlçesi'nin Sivri Alan köyünde dünyaya gelmiştir. Anası Gülizar, bir yaz günü köy dolaylarındaki Ayıpınar merasına koyun sağmaya gittiğinde yol üstünde Veysel'i doğurmuş ve göbeğini de kendi eliyle kesmiştir (Oğuzcan 1991: 5). Babası çiftçi Ahmet'tir. Yedi yaşına kadar Anadolu çocuğu gibi yaşayıp giden Veysel, o yıl Sivas'ı etkileyen çiçek hastalığına yakalanmıştır. Sağ gözünü hastalıktan kaybetmiştir. Sol gözüne de perde inmiştir ancak bir gün ona da değnek saplanmış ve iki gözünün de görme yetisini kaybetmiştir. O günden sonra Veysel'in yaşamla mücadelesi başlamıştır.

Hayatının kurtarıcısı sazı ile tanışması da bu dönemdedir. Babası iki gözü görmeyen oğluna eğlenmesi için bir saz almıştır. Veysel saza dört elle sarılmıştır. Komşuları Molla Hüseyin ona saz çalmayı öğretmiştir. Daha sonra da Çamşıhlı Ali Ağa'dan sazı dile getirmeyi, şiir söylemeyi öğrenmiştir (Artun 2001: 327). Seferberlik ilan edilince Veysel'in annesi ve babası eğer biz ölürsek ona kim bakacak diye Veysel'i evlendirmeye karar vermişlerdir. Yirmi beş yaşında Esmâ ile evlenmiştir. Esmâ ile evliliği sekiz yıl sürmüştür. Esmâ'dan ayrıldıktan iki yıl sonra Gülizar ile tanışmış ve yakınlarının da yardımı ile onunla evlenmiştir. İkinci eşi Gülizar ile evliliği uzun sürmüştür. Gülizar ile evliliğinden altı çocuğu olmuştur: Zöhre, Ahmet, Menekşe, Bahri, Zekine ve Hayriye. Gülizar Hanım, 29 Ekim 1991'de vefat etmiştir (Kara vd 2011: 129). Âşık Veysel, akranlarının askere çağırılmasıyla köyde kadınlar ve çocuklarla birlikte kalmış, kendisini işe yaramaz hissedip içine kapanmaya başlamıştır. Süreç içerisinde derinden etkilenen Veysel, sazına daha sıkı sarılmış, gücünü toplayarak köyünden dışarıya çıkmıştır.

Sivas'ta Maarif Müdürlüğü yapan Ahmet Kutsi Tecer'in öncülüğünde, 1931'de I. Sivas Halk Şairleri Bayramı düzenlenir. Âşık Veysel de bu bayrama katılmıştır. Üç gün süren bayramda üç gün boyunca çalıp söylemişlerdir. Burada âşık, A. Kutsi Tecer tarafından, Halk Şairi olduğuna ilişkin belge almıştır (Kara vd. 2011: 130). Böylece ününü duyurarak Anadolu'da dilden dile söylenen âşıklar arasına girmiştir. Veysel'in hayatının ikinci dönüm noktası ise Ağcakışla Nahiye Müdürü Ali Rıza Bey'in isteği üzerine söylediği, "Cumhuriyet Destanı" olarak tanınan şiirinin, Falih Rifkî Atay tarafından "Hâkimiyet-i Milliye Gazetesi'nde üç gün boyunca yayınlanmış olmasıdır (Tutu 2008: 102). Ali Rıza Bey, Âşık Veysel'in Cumhuriyet Destanı adlı şiirini Atatürk'ün huzurunda okuması için Ankara'ya götürmüştür. Üç ay yolculuk yapmışlar ve çeşitli zorluklarla karşılaştıktan sonra Atatürk ile buluşamamışlardır. Çareyi Hâkimiyet-i Milliye Gazetesi'ne şiirini götürmekte bulmuşlardır. Falih Rifkî Atay, şiiri ve Veysel'in bir fotoğrafını gazetede üç gün boyunca yayınlanmıştır. Böylece Veysel'in özgüveni yerine gelmiş, sınırlarını aşarak yurdun her yerini gezmeye başlamıştır.

Köy Enstitüleri kurulduktan sonra, halk çocuklarının yetişmesini amaçlayan bu kurumlarda Veysel'e öğretmenlik görevi verilmiştir. Veysel, sırasıyla Arifiye, Hasanoğlu, Çifteler, Kastamonu, Yıldızeli ve Akpınar köy enstitülerinde saz öğretmenliği yapmıştır.

30 Ekim 1964 tarihinde İbrahim Arslan ve 59. Tümen Komutanı Tuğgeneral Fuat Doğu tarafından gerçekleştirilen "II. Sivas Halk Şairleri Bayramı"na katılmıştır. Programın sıralamasına göre en sok çıkması gereken Veysel'in yoğun ısrar sonucunda daha erken

sahneye çıktığı ve “Dost dost diye nicesine sarıldım” ile “Devri Cumhuriyet asrı yirmi” dizeleriyle başlayan şiirlerini söylemiştir (Aslanoğlu, 1965: 20- 74, aktaran Tutu, 2008).

“Türk diline katkıları dolayısıyla, 1965 yılında Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından kendisine maaş bağlanan Âşık Veysel, yakalandığı akciğer kanserine yenik düşerek, doğduğu köy olan Sivrialan’da 21 Mart 1973’de vefat etmiştir. Anısını yaşatmak amacıyla köyüne bir anıt dikilmiş ve doğduğu ev müzeye dönüştürülmüştür” (Kara vd. 2011: 130. Şiirleri “Deyişler”, “Sazımdan Sesler” ve “Dostlar Beni Hatırlasın” adlı eserlerde bir araya getirilerek basılmıştır.

Edebî Kişiliği ve Sanatı

Veysel, şiire gelenekler kapısından girmiştir. Önce bir ustadan saz çalmayı öğrenmiş, usta âşıkların şiirlerini dinleyerek coşmuş; sonra da kendi şiirlerini söylemeye başlamıştır. Zamanla sanatını geliştirerek yeni bir deyişe, öze ulaşmıştır (Artun 2011: 327). Halk Âşığı olarak nitelendirilse de o doğaçlama şiir söylemeyen, atışma yapmayan, muamma çözmeyen, halk hikâyesi anlatmayan saz şairi olmasıyla geleneğin dışına çıkmıştır.

Şiirlerinde aşk, tasavvuf, sosyal konular, tabiat, gurbet ve ayrılık, Atatürk, Cumhuriyet gibi konuları işlemiştir. Bektaşî-Alevî bir çevrede doğup yetişmiş, gözlerinin sonradan görmez hale gelmesiyle de kendini düşünmeye, gözlerini içine ve kendine çevirip Tanrı 'yı içinde görmeye başlamış olan Âşık Veysel, tasavvufa yönelmiştir. Ona göre güzelliklerin hepsi de Tanrı 'nın güzelliğidir. Tanrı her zerrede vardır; zamandan ve mekândan münezzehtir; cihana, mekâna, devrana sığmaz; çünkü onların hepsi ondandır. Âşık Veysel'in tasavvufa yönelik yirmi beş şiiri vardır. Tabiat ve evren konuları da şiirlerinde tasavvufla bağdaşık bir şekilde işlenmiştir. Doğa, özellikle toprak onun için bitkilerin büyüüp geliştiği, canlıların yararlandığı bir kaynaktır. Ölüm ise doğaya dönüştür. Doğa, bir bakıma onun için Tanrı'nın insanlara ve bütün canlılara verdiği en büyük armağan; bir güzellikler kaynağıdır (Artun 2011: 328). Onun şiirlerinde tasavvuf, halk şiirinin şekil ve içeriğine yansıtılması şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Tekke şairlerinin şiirleri gibi sufiyane yönü ağır basmamaktadır (Öztürk 2023: 188).

Veysel şiirinde aşk konusunu hem beşeri hem de ilahi aşk olarak dile getirir. Şiirlerinde aşk, güzel sevgiliye duyulan aşk, sevgilinin aşkı yüzünden perişan olma, sevgilinin karşılıksız aşkına dahi kul olmayı istemek şeklinde görülmektedir (URL-1). Bu bağlamda Yunus Emre, Karacaoğlan ve Pir Sultan Abdal'dan etkilendiği onların deyişlerine yakın deyişler söylediği göze çarpmaktadır.

Onun şiirlerine baktığımızda eğitimi, okumayı, ilim sahibi olmayı her zaman övdüğünü, cahilliği, bilgisizliği ve kendini geliştirmemeyi ise yediğini görmekteyiz. Bunun içindir ki Veysel, her fırsatta, eserlerinde ilim, okul gibi eğitim unsurlarına yer vermiştir (Kara vd. 2011: 7). Türkiye Cumhuriyeti'nin çağdaş medeniyet seviyesinde ulaşma çabalarına “uyan bu gafletten uyuma yurttaş”, eğitim ve öğrenimin gerekliliğine “Okul”, “Halkevi” gibi şiirleriyle katkıda bulunmuştur.

Âşık Veysel'in çileli hayatı boyunca yoldaşı olan sazıdır. Veysel'in hayatında sazının yeri ayrıdır, göremediği bu dünyada sazı ile sesini duyurmuş, tüm yurdu onunla gezmiş ve kimseye söylemediği sırlarını anlattığı sazını şiirlerine ana konularından biri yapmıştır.

Şiirlerinin çoğunluğu koşma nazım şekli olsa da semai ve destan nazım şekliyle de yazmıştır. Nazım türü olarak dertlenme, övgüleme, öğütlenme, taşlama, koçaklama, güzelleme, şikayetlenmeyi sıkça kullanmıştır (Karadağ 2023: 19). Şiirleri genellikle dördlüklerden oluşmuş ve hece ölçüsü dışında hiçbir ölçüyle yazmamıştır. Eserlerinde halkın konuştuğu dili, sade ve açık bir şekilde işleyerek şiirlerini üretmiştir. Atasözü ve deyimlere, yöresel kelimelere sık sık yer vermiştir.

Âşık Veysel'in Hayatı Hakkında Sorulan Sorular ve ChatGPT' nin Yanıtları

Soru- 1: Âşık Veysel kimdir?

Cevap- 1: “Âşık Veysel, Türk halk ozanı ve saz şairi olan Mehmet Veysel Şatıroğlu'nun (1894-1973) tanınmış ismidir. Kendisi 20. yüzyılın önemli halk ozanlarından biridir.

Âşık Veysel, 1894 yılında Sivas'ın Şarkışla ilçesine bağlı Sivrialan köyünde doğmuştur. Doğuştan kör olmasına rağmen müzikle erken yaşlarda tanışmıştır. Babası ve köydeki diğer âşıkların etkisiyle saz çalmaya başlamış ve müzik yeteneğini geliştirmiştir.

Müziğe olan tutkusuyla beraber kendi şiirlerini de yazmaya başlayan Âşık Veysel, halk ozanı geleneğini sürdürmüş ve Türk halk müziğine birçok önemli eser kazandırmıştır. Şiirlerinde aşk, doğa, insanlık ve toplumsal konulara değinmiştir.

Âşık Veysel'in en ünlü eseri "Uzun İnce Bir Yoldayım" adlı türküsüdür. Bu türkü, Türk halk müziğinin klasiklerinden biri olarak kabul edilir ve pek çok sanatçı tarafından yorumlanmıştır. Ayrıca "Kara Toprak", "Gel Gör Beni Aşk Neyledi", "Beni Hor Görme" gibi birçok sevilen eseri bulunmaktadır.

Şairlik ve müzik yeteneğiyle tanınan Âşık Veysel, Türk kültüründe önemli bir yere sahiptir. Kendisi, halkın sevgisini ve saygısını kazanmış ve Türk halk müziği geleneğinde iz bırakmıştır. 1973 yılında vefat etmiş olsa da eserleri hala dinlenmekte ve Türk halkının kalbinde yaşamaktadır" (URL-2).

Soru- 2: Âşık Veysel Şatıroğlu kimdir?

Cevap- 2: “Âşık Veysel Şatıroğlu (1902-1973), Türk halk ozanı ve saz şairidir. Gerçek adı Mehmet Veysel Şatıroğlu'dur. Sivas'ın Sivas Merkez ilçesine bağlı Sivrialan köyünde doğmuştur.

Âşık Veysel, köyünde doğuştan kör olarak dünyaya gelmiştir. Babası köyde saz çalan bir âşık olduğu için müzikle erken yaşlarda tanışmıştır. Kendisi de saz çalmayı öğrenmiş ve müziğe olan yeteneğini geliştirmiştir.

Âşık Veysel, halk şiirinin önemli temsilcilerinden biridir. Türk halk müziğine ve edebiyatına önemli eserler kazandırmıştır. Değişleri, türküleri ve şiirleriyle Türk kültürüne büyük katkılar sağlamıştır.

Ünlü eseri “Uzun İnce Bir Yoldayım” adlı türküsüyle tanınmıştır. Bu türkü, Türk halk müziğinin en sevilen ve söylenen parçalarından biridir. Ayrıca “Kara Toprak”, “Gelin Ayşem”, “Beni Hor Görme” gibi pek çok ünlü esere imza atmıştır.

Âşık Veysel, şiirlerinde genellikle aşk, doğa, sevgi, toplumsal sorunlar ve insanlık temasını işlemiştir. Şiirlerinde derin bir duygusallık ve hüznü hissedilir. Sade ve etkileyici anlatımıyla halk arasında sevilmiş ve saygı görmüştür.

1973 yılında vefat eden Âşık Veysel, Türk halk müziği ve şiir geleneğinde unutulmaz bir isim olarak anılmaktadır. Eserleri, Türk müziğinin temel repertuarına girmiş ve birçok sanatçı tarafından seslendirilmiştir. Kültürel mirası, Türk halk kültürünün önemli bir parçasıdır" (URL-2).

Edebiyatımızda Âşık Veysel, Âşık Veysel Şatıroğlu olarak da anılmaktadır. ChatGPT iki ismin de aynı kişi olduğunu bilmiş ancak Âşık Veysel Şatıroğlu'nun doğum tarihini 1902 olarak vermiştir. Türk müziği ve edebiyatının değerli şahsiyetlerinden biri olduğunu iki ayrı soruda da belirtmiştir.

Soru- 3: Âşık Veysel doğuştan mı kördü?

Cevap- 3: “Evet, Âşık Veysel doğuştan kör olarak dünyaya gelmiştir. Doğuştan gelen bir göz hastalığı sonucunda görme yetisini kaybetmiştir. Bu durum, hayatının büyük bir kısmını kör olarak geçirmesine neden olmuştur. Ancak, kör olmasına rağmen müziğe olan tutkusuyla saz çalmayı ve şairlik yapmayı öğrenmiş ve başarılı bir halk ozanı haline

gelmiştir. Kör oluşu, onun hayat hikâyesi ve eserlerinde duygusal ve ilham verici bir unsur olarak da yer almıştır” (URL 1).

ChatGPT, Veysel’in doğuştan gelen bir göz hastalığından kör olduğunu söylemiştir. Oysa Veysel, yedi yaşında çiçek hastalığına yakalandığı için sol gözü görmez olur. Sağ gözünü de rivayetlere göre öküzün boynuzu veya babasının elindeki sopanın gözüne saplanmasıyla kaybettiği bilinmektedir. Ayrıca ChatGPT, Veysel’in her ne kadar doğuştan kör olduğunu söylese de hayatının büyük bir kısmını kör olarak geçirdiğini söyleyerek kendi cevabı içinde çelişmektedir.

Soru- 4: Âşık Veysel’in ilk ustası kimdir?

Cevap- 4: “Âşık Veysel’in ilk saz ustası babası Şeyhmus’un olduğu bilinmektedir. Babası Şeyhmus, köyde saz çalan bir âşıktı ve genç Âşık Veysel’e müziği öğretti. Babasının yanında saz çalmayı ve şarkılarını dinlemeyi öğrenen Âşık Veysel, müzik yeteneğini geliştirdi ve kendi şiirlerini yazmaya başladı. Babasının etkisi, Âşık Veysel’in müziğe olan sevgisini ve sanatına olan bağlılığını derinleştirmesine yardımcı olmuştur” (URL-2).

Veysel’in ilk ustası ChatGPT’ye göre babasıdır. Babası saz çalan, müziğe ilgisi olan birisi olsa da ilk ustası değildir. “Babasının oyalansın diye aldığı sazı Molla Hüseyin düzenler. Bir gün köylerine gelen halk ozanı Çamşıhlı Ali onun ilk ustasıdır. Sazı dile getirmeyi başaran usta bir ozan olan Çamşıhlı Ali âşıklar dünyasının şiir dolu kapısını Veysel’e açar” (Binyazar 17).

Soru- 5: Âşık Veysel ününü nasıl duyurmuştur?

Cevap- 5: “Âşık Veysel, ününü başta doğaçlama saz çalma ve söyleme yeteneği olmak üzere sanatının kendine özgü ve etkileyici tarzıyla duyurmuştur. Âşık geleneğinin bir parçası olarak, halkın arasında dolaşarak saz çalarak ve türkülerini söyleyerek tanınmıştır.

Ününü duyurmasında şu faktörler etkili olmuştur:

1. Halkın İlgisi ve Beğenisi: Âşık Veysel, halk arasında dolaşarak saz çalması ve şiirlerini söylemesiyle tanınmıştır. Doğaçlama yeteneği ve etkileyici saz çalma tarzı, dinleyicilerin ilgisini çekmiş ve beğenisini kazanmıştır.

2.Ünlü Türküleri: Âşık Veysel’in birçok ünlü türküsü vardır. Özellikle “Uzun İnce Bir Yoldayım” adlı türküsü, Türk halk müziğinin klasikleri arasında yer alır ve pek çok kişi tarafından bilinir ve sevilir. Bu türkü, onun ününün yayılmasında önemli bir rol oynamıştır.

3.Diğer Âşıklarla İlişkileri: Âşık Veysel, diğer âşıklarla da iletişim kurmuş ve onlarla birlikte çeşitli etkinliklere katılmıştır. Bu, onun sanatını diğer bölgelere taşımasına ve daha geniş kitlelere ulaşmasına yardımcı olmuştur.

4. Radyo ve Kayıt İmkanları: Âşık Veysel, radyo ve kayıt imkanlarının artmasıyla beraber eserlerini kaydetme ve yayınlama fırsatı bulmuştur. Bu, onun müziğini daha geniş kitlelere duyurma ve ününü daha da yaygınlaştırma imkanı sağlamıştır.

1. Sanatçılar ve Kültürel Etki: Âşık Veysel’in eserleri, diğer sanatçılar tarafından da seslendirilmiş ve yaygınlaştırılmıştır. Bu, onun ününün daha da yayılmasını sağlamış ve Türk halk müziği repertuarının önemli bir parçası haline gelmesini sağlamıştır.

Tüm bu etkenler, Âşık Veysel’in ününün halk arasında ve müzikseverler arasında yayılmasına katkıda bulunmuş ve onu Türk halk müziğinin unutulmaz isimlerinden biri haline getirmiştir” (URL-2).

Âşık Veysel’in ününü duyurmasında iki önemli faktör bulunmaktadır. Birincisi Sivas Âşıklar Bayramı’na katılması, ikincisi Ahmet Kutsi Tecer’in onu halk şairi olarak belgelendirmesidir. ChatGPT, Veysel’in ününü halkın ilgi ve beğenisi, ünlü türküleri, diğer âşıklarla ilişkisi, radyo ve kayıt imkânları, sanatçılar ve kültürel etkilere bağlayarak kapsamlı bir yanıt sunmuş olsa da beklenen cevap alınamamıştır. Bu maddelerin

çoğu Veysel'in halkın hafızasında nasıl unutulmaz bir sanatçı olduğunu anlatmaktadır. ChatGPT'den Sivas Âşıklar Bayramı veya Ahmet Kutsi Tecer ifadeleri burada beklenmekteydi. İstenilen sözcükler alınamadığı için ChatGPT'ye ayrı ayrı sorular yöneltilmiştir.

Soru- 6: Ahmet Kutsi Tecer' in Âşık Veysel'in hayatındaki önemi nedir?

Cevap- 6: "Ahmet Kutsi Tecer, Âşık Veysel'in hayatında önemli bir yer tutan bir şair ve yazardır. Tecer, Âşık Veysel'in hayat hikayesini ve sanatını derinlemesine inceleyerek onun halk ozanı kimliğini belgelemiştir. İşte Ahmet Kutsi Tecer'in Âşık Veysel'in hayatındaki önemli katkıları:

1. **Biyografik Araştırma:** Ahmet Kutsi Tecer, Âşık Veysel'in hayatını ve sanatını araştırmış ve biyografik bilgileri derlemiştir. "Âşık Veysel" adlı kitabında, Âşık Veysel'in doğumundan çocukluğuna, sanatının gelişimine ve hayatındaki önemli dönüm noktalarına değinmiştir. Bu çalışma, Âşık Veysel'in yaşamına ışık tutmuş ve gelecek nesillere onun hikayesini aktarmıştır.
2. **Halk Şiiri ve Türk Halk Kültürü:** Ahmet Kutsi Tecer, Âşık Veysel'in sanatını değerlendirirken halk şairliği ve Türk halk kültürü bağlamında ele almıştır. Âşık Veysel'in şiirlerindeki temaları, dil kullanımını, doğa sevgisini ve toplumsal mesajlarını analiz etmiştir. Bu çalışmalarıyla Âşık Veysel'in sanatını derinlemesine anlamamızı sağlamıştır.
3. **Eserlerin Derlenmesi ve Yayımlanması:** Ahmet Kutsi Tecer, Âşık Veysel'in türkülerini ve şiirlerini derlemiş ve yayımlamıştır. "Âşık Veysel'in Bütün Şiirleri" adlı kitabında, Âşık Veysel'in yazdığı şiirleri bir araya getirerek onun edebi mirasını korumuş ve gelecek kuşaklara aktarmıştır. Bu çalışması, Âşık Veysel'in eserlerinin kaydedilmesi ve kültürel mirasının korunması açısından büyük önem taşımaktadır.
4. **Âşık Veysel'in Tanınması ve Değerinin Anlaşılması:** Ahmet Kutsi Tecer'in çalışmaları, Âşık Veysel'in tanınmasına ve değerinin anlaşılmasına katkıda bulunmuştur. Âşık Veysel'in sanatının derinliklerine inerek onun şiirsel anlatımını ve düşünsel zenginliğini ortaya çıkarmıştır. Tecer'in çalışmaları, Âşık Veysel'i bir halk ozanı ve edebi figür olarak tanımamıza yardımcı olmuştur" (URL-2).

ChatGPT, Ahmet Kutsi Tecer'in hayatındaki önemi için Tecer'in yaptığı derleme, biyografik araştırma, sanatını incelediği eserleri ve ününü duyurması gibi çeşitli çalışmalarına değinerek ayrıntılı şekilde cevap vermiştir.

Soru- 7: Âşık Veysel, Sivas'taki Âşıklar Bayramı'na katıldı mı?

Cevap- 7: "Evet, Âşık Veysel, Sivas'taki Âşıklar Bayramı'na katılmıştır. Âşıklar Bayramı, geleneksel olarak Sivas'ın Divriği ilçesinde düzenlenen ve Türk halk ozanlarının bir araya geldiği bir etkinliktir. Âşık Veysel, kendi döneminde ve yaşadığı süre boyunca bu etkinliğe katılmış ve saziyla, şiirleriyle ve türkülerıyla festivalde yer almıştır.

Âşık Veysel'in kendisi de bir halk ozanı olduğu için Âşıklar Bayramı gibi etkinliklerde yer alması oldukça doğaldır. Bu tür etkinlikler, halk ozanlarının bir araya gelerek saz çalmaları, şiirlerini okumaları, türkülerini seslendirmeleri ve sanatlarını paylaşmaları için önemli bir platform sağlamaktadır. Âşık Veysel de bu tür etkinliklere katılarak hem kendi sanatını sergilemiş hem de diğer ozanlarla bir araya gelmiştir" (URL-2).

Ek Soru- 1: Bu etkinlik ona ne kazandırmıştır?

Ek Cevap- 1: "Âşık Veysel'in Âşıklar Bayramı'na katılması, ona birkaç kazanım sağlamıştır:

1. **Tanınırlık ve Ün:** Âşıklar Bayramı gibi önemli bir etkinliğe katılarak, Âşık Veysel'in adı ve sanatı daha geniş kitleler tarafından duyulmuş ve tanınmıştır. Bu etkinlik, ona ulusal çapta ün kazandırmış ve Türk halk müziği alanında saygın bir konuma gelmesine yardımcı olmuştur.

2. İşbirliği ve Etkileşim: Âşıklar Bayramı, farklı halk ozanlarının bir araya geldiği bir platform olduğundan, Âşık Veysel diğer ozanlarla tanışma ve etkileşim kurma fırsatı bulmuştur. Bu, sanatında ve şiirlerinde yeni perspektifler kazanmasına ve diğer ozanların tecrübelerinden yararlanmasına yardımcı olmuştur.

3. Destek ve Teşvik: Âşıklar Bayramı'na katılan Âşık Veysel, diğer sanatçılar ve dinleyiciler tarafından takdir edilmiş ve desteklenmiştir. Bu teşvik ve destek, onun sanatını daha da ilerletmesine ve kendini daha güvende hissetmesine yardımcı olmuştur.

4. Sanatının Yayılması: Âşık Veysel'in Âşıklar Bayramı'nda saz çalması, şiirlerini okuması ve türkülerini seslendirmesi, sanatının daha geniş kitlelere ulaşmasını sağlamıştır. Katılımcılar ve dinleyiciler arasında Âşık Veysel'in eserlerine ilgi artmış, onun müziği daha da yaygınlaşmış ve nesilden nesile aktarılmıştır.

5. Onur ve Saygınlık: Âşıklar Bayramı gibi bir etkinlikte yer almak, Âşık Veysel'e onur ve saygınlık kazandırmıştır. Bu etkinlik, halk ozanlarının ve halk müziğinin önemini vurgulayan bir platform olduğu için, Âşık Veysel'in bu alanda bir figür olarak takdir edilmesini ve saygı görmesini sağlamıştır.

Tüm bu kazanımlar, Âşık Veysel'in sanatının daha geniş kitlelere yayılmasına ve Türk halk müziği kültüründe önemli bir yer edinmesine katkıda bulunmuştur" (URL-2).

Âşık Veysel'in hayatının dönüm noktalarından birisi Sivas Âşıklar Bayramı'na katılarak halk şairi olarak tanıtılmasıdır. Yaşamı boyunca iki defa Sivas Âşıklar Bayramı'na katılmıştır. ChatGPT'ye göre bu bayram ona ün ve tanınırlık, iş birliği ve etkileşim, sanatının yayılması, destek ve teşvik sağlamış, Veysel'in kendisine onur ve saygınlık kazandırdığını ifade etmiştir.

Soru- 8: Âşık Veysel için Cumhuriyetin 10. yıl kutlamaları ne anlam ifade etmektedir?

Cevap- 8: "Âşık Veysel için Cumhuriyetin 10. yıl kutlamaları, hem kişisel hem de toplumsal anlamda önemli bir ifade taşır.

1. Cumhuriyetin Başarısı: Cumhuriyetin 10. yılı kutlamaları, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunun 10. yıl dönümünü onurlandırmak ve kutlamak amacıyla gerçekleştirilir. Bu kutlamalar, Cumhuriyetin başarısını ve kazanımlarını vurgular. Âşık Veysel gibi halk ozanları da bu kutlamalarda yer alarak Cumhuriyetin kazanımlarını desteklemiş ve kutlamışlardır.

2. Milli Birlik ve Dayanışma: Cumhuriyetin 10. yıl kutlamaları, Türk halkının birlik ve beraberliğini pekiştirmeyi hedefler. Bu kutlamalarda, farklı bölgelerden gelen sanatçılar ve halk bir araya gelir, milli değerleri ve Türk kültürünü kutlar. Âşık Veysel de bu kutlamalarda yer alarak, milli birlik ve dayanışma duygusunu desteklemiş ve Türk halkının ortak değerlerini yansıtmıştır.

3. Cumhuriyetin Kültürel Mirası: Cumhuriyetin 10. yıl kutlamaları, Türk kültürünün ve sanatının gelişimine de vurgu yapar. Âşık Veysel gibi halk ozanları, bu kutlamalarda saz çalar, şiirler okur ve türküler seslendirir. Bu, Türk halk müziği ve edebiyatının Cumhuriyet dönemiyle ilişkilendirilmesini ve bu kültürel mirasın korunmasını sağlar.

4. Sanatın Topluma Etkisi: Âşık Veysel gibi halk ozanlarının Cumhuriyetin 10. yıl kutlamalarında yer alması, sanatın toplum üzerindeki etkisini vurgular. Sanatın, toplumun değerlerini, duygularını ve düşüncelerini ifade etmede önemli bir rolü olduğu kabul edilir. Âşık Veysel'in katılımıyla, halk müziği ve edebiyatı, Cumhuriyetin değerleri ve idealleriyle bütünleşir ve toplumun duygusal ve kültürel birleşimine katkıda bulunur.

Sonuç olarak, Âşık Veysel için Cumhuriyetin 10. yıl kutlamaları, Cumhuriyetin başarısını ve kazanımlarını onurlandırmak, milli birlik ve dayanışmayı pekiştirmek, Türk kültürünün ve sanatının gelişimine vurgu yapmak ve sanatın toplum üzerindeki etkisini vurgulamak anlamına gelir. Âşık Veysel, bu kutlamalarda yer alarak Türk halkının değerlerini temsil etmiş ve Cumhuriyetin kültürel mirasının bir parçası olmuştur" (URL-2).

Âşık Veysel'in hayatının ikinci dönüm noktası Cumhuriyet'in 10. yıl kutlamalarıdır. Bu süreçte Ağcakışla Nahiye Müdürü Ali Rıza Bey'in isteği üzerine gittikleri Ankara'da "Cumhuriyet Destanı" şiirini ve bir adet fotoğrafının Falih Rıfkı Atay tarafından "Hâkimiyet- i Milliye Gazetesinde" yayınlanmasıdır. ChatGPT için Âşık Veysel'in hayatındaki Cumhuriyetin 10. yıl kutlamaları, Cumhuriyetin başarısını ve kazanımlarını onurlandırmak, milli birlik ve dayanışmayı pekiştirmek, Türk kültürünün ve sanatının gelişimine vurgu yapmak ve sanatın toplum üzerindeki etkisini vurgulamak anlamına gelir. Âşık Veysel, bu kutlamalarda yer alarak Türk halkının değerlerini temsil etmiş ve Cumhuriyetin kültürel mirasının bir parçası olmuştur.

Soru- 9: Âşık Veysel Köy Enstitülerinde görev almış mıdır?

Cevap- 9: "Hayır, Âşık Veysel Köy Enstitülerinde görev almamıştır. Âşık Veysel, köyde doğup büyüyen, kör bir saz şairi ve ozanıdır. Köy Enstitüleri ise 1940'larda Türkiye'de açılan eğitim kurumlarıdır ve köy çocuklarının çağdaş eğitim almasını hedeflemişlerdir. Âşık Veysel'in eğitimi ve sanat hayatı, Köy Enstitülerinden bağımsız olarak şekillenmiştir. Ancak, Köy Enstitüleri'nin yaygınlaştığı dönemde Âşık Veysel gibi halk ozanları ve sanatçılar da köylerdeki etkinliklere katılarak halka sanatsal ve kültürel katkılarda bulunmuşlardır" (URL-2).

Köy Enstitüleri kurulduktan sonra Veysel sırasıyla Arifiye, Hasanoğlu, Çifteler, Kastamonu, Yıldızeli ve Akpınar köy enstitülerinde saz öğretmenliği yapmıştır. ChatGPT ise köy enstitülerinde görev almadığını sadece köylerdeki etkinliklere katılarak halka sanatsal ve kültürel katkılarda bulunduğunu söyler.

ChatGPT'nin Âşık Veysel Şatıroğlu hakkında sorulan sorulara verdiği yanıtlar göz önünde bulundurulduğunda, genel manada Âşık Veysel Şatıroğlu'nu tanımaktadır. Hayatı hakkındaki detaylarda yanlış cevaplar verebildiği gibi istenilen yerde detaylar da verilememiştir bunun yerine anahtar kelimeler üzerinden yüzeysel cevaplar sunmuştur.

Âşık Veysel'in Edebî Kişiliği ve Sanatı Hakkında Sorulan Sorular ve ChatGPT' nin Yanıtları

Soru- 1: Âşık Veysel'in âşıklık geleneği içerisindeki yeri nedir?

Cevap- 1: "Âşık Veysel, Türk halk müziği geleneği içinde önemli bir yere sahip olan bir âşık ve saz şairidir. Âşık geleneği, geleneksel Türk halk edebiyatının bir parçasıdır ve âşıklar, genellikle saz eşliğinde kendilerine özgü şiirlerini seslendirirler.

Âşık Veysel, Türk halk müziği repertuarında önemli bir figürdür ve âşıklık geleneğinin modern dönemdeki önemli temsilcilerinden biridir. İlk önce kendi yöresinde tanınan bir âşık olarak başlamış, ancak zamanla Türkiye genelinde ve uluslararası alanda tanınmıştır.

Âşık Veysel'in eserleri genellikle aşk, doğa, insan ilişkileri, toplumsal konular ve yaşamın çeşitli yönleri gibi temaları içerir. Şiirleri, derin bir duygusallık ve anlam taşır. Hem sözleri hem de saziyla geleneksel âşıklık geleneğini sürdürmüş, ancak aynı zamanda çağının etkilerini ve döneminin sosyal değişimlerini yansıtan bir sanatçı olmuştur.

Âşık Veysel'in katkıları, Türk halk müziğinin ve âşıklık geleneğinin günümüzdeki yaşayan bir miras olmasına önemli ölçüde katkıda bulunmuştur. Sanatı, halk kültürünün derinliklerinden esinlenmiş ve bu geleneği daha geniş kitlelere taşımıştır. Onun eserleri, zaman içinde pek çok sanatçı tarafından seslendirilmiş ve bu geleneğin devam etmesine önemli katkılarda bulunmuştur." (URL-2).

ChatGPT, Veysel'i âşıklık geleneği içerisinde önemli temsilcilerden biri olarak görmüştür. Ona göre gelenek içinde bulunan, aşk, doğa, insan ilişkileri, toplumsal konuları şiirlerinde işlemiştir, ayrıca çağının etkilerini ve yaşadığı tarihteki sosyal değişimleri de eserlerinde yansıtmıştır ancak Veysel, şiire âşıklık geleneği kapısından girmiş olsa da doğaçlama şiir

söylemeyen, muamma çözmeyen, âşık atışmasına girmeyen, halk hikâyesi anlatmayarak geleneğin dışına çıkmıştır. Bu gibi detaylar verilirse de Veysel'i gelenekten evrensele taşıyan bir değer olduğunu söylemektedir.

Soru- 2: Âşık Veysel bade içerek mi âşık oldu?

Cevap- 2: “Âşık Veysel'in âşık olma hikayesiyle ilgili kesin bir bilgi bulunmamaktadır. Ancak, bazı kaynaklarda Âşık Veysel'in gençlik yıllarında içtiği bir tür içki olan badeyi (şarap) tükettiği ve bu şekilde etkilendiği söylenmektedir. Bu anlatımlara göre, bade içtiği sırada içindeki duygusal coşkunluğu ve şiirsel ilhamı keşfettiği belirtilir. Bununla birlikte, bu anekdotlar kesinlik taşımayabilir ve Âşık Veysel'in âşık olma süreciyle ilgili kesin bir bilgi bulunmamaktadır. Âşık olma deneyimi genellikle içsel bir duygu durumu olup, her birey için farklı şekillerde gerçekleşebilir” (URL-2).

Veysel hakkında tartışmalı konulardan birisi de onun bade içerek âşık olup olmamasıdır. ChatGPT, âşık olma deneyimini içsel bir duygu durumu olarak nitelendirip kişiden kişiye değişiklik göstereceğini ifade eder. Âşık Veysel için kesin bir bilgi bulunmayan bade içme imgesi şiirlerinde birçok yerde geçse de gerçekte belirsizdir. ChatGPT, belirsizliği net bir şekilde ifade ettiği gözlemlenmiştir.

Soru- 3: Âşık Veysel'i etkileyen sanatçılar kimdir?

Cevap- 3: “Âşık Veysel'i etkileyen birçok sanatçı ve ozan bulunmaktadır. İşte bazıları:

1. Pir Sultan Abdal: Pir Sultan Abdal, Alevi-Bektaşî geleneğine mensup bir ozandır. Âşık Veysel, Pir Sultan Abdal'ın şiirlerini ve müziğini önemser ve ondan etkilenir. İkisinin şiirsel ve toplumsal mesajları benzerlik gösterir.

2. Karacaoğlu: Karacaoğlu, Türk halk edebiyatının önemli ozanlarından biridir. Âşık Veysel'in şiirlerinde Karacaoğlu'nun etkisi gözlemlenebilir. Karacaoğlu'nun aşk, doğa ve toplumsal konuları işleyen şiirleri, Âşık Veysel'i etkilemiştir.

3. Dadaloğlu: Dadaloğlu, Türk halk edebiyatının ünlü ozanlarından biridir. Âşık Veysel, Dadaloğlu'nun şiirlerini ve müziğini takdir eder. Dadaloğlu'nun yiğitlik, kahramanlık ve özgürlük temalarını işleyen eserleri, Âşık Veysel'in düşünce dünyasını etkiler.

4. Yunus Emre: Yunus Emre, Türk edebiyatının önemli isimlerinden biridir. Âşık Veysel'in şiirlerinde Yunus Emre'nin tasavvufî düşüncelerine rastlanır. İkisinin insan sevgisi, hoşgörü ve birlik mesajları benzerlik gösterir.

Bu isimler, Âşık Veysel'in sanatını ve düşünce dünyasını etkileyen önemli figürlerdir. Onların şiirleri, müziği ve felsefesi Âşık Veysel üzerinde derin bir etki bırakmış ve onun sanatsal gelişimine katkıda bulunmuştur” (URL-2).

Ek Soru- 1: Bu sanatçıların etkisini şiirlerinden örneklerle açıkla mısın?

Ek Cevap- 1: “Elbette! İşte Âşık Veysel'in şiirlerinde etkisini görebileceğimiz sanatçıların örnekleri:

1. Pir Sultan Abdal:

- "Uzun İnce Bir Yoldayım" şiiri, Pir Sultan Abdal'ın etkisini taşır. Şiirde, aşk, yolculuk ve zorluklar üzerine derin bir düşünce ve içsel bir yolculuk teması işlenir. Bu, Pir Sultan Abdal'ın şiirlerinde de sıkça görülen temalardır.

2. Karacaoğlu:

- "Dost Dost Diye Nicesine Sarıldım" şiiri, Karacaoğlu'nun etkisini yansıtır. Şiirde, dostluk, aşk ve insan ilişkileri üzerine düşünceler dile getirilir. Karacaoğlu'nun şiirlerinde de sıkça işlenen bu temalar, Âşık Veysel'in düşünce dünyasında da kendine yer bulur.

3. Dadaloğlu:

- “Güzelliğin On Para Etmez” şiiri, Dadaloğlu'nun etkisini taşır. Şiirde, güzellik anlayışının iç ve dış değerlendirmelerini ele alır ve insanın iç güzelliğine vurgu yapar. Dadaloğlu'nun şiirlerindeki özgürlük, güzellik ve yiğitlik kavramları, Âşık Veysel'in eserlerinde de kendini gösterir.

4. Yunus Emre:

- “Beni Hor Görme İsterim” şiiri, Yunus Emre'nin etkisini yansıtır. Şiirde, hoşgörü, sevgi, birlik ve insan ilişkileri üzerine düşünceler dile getirilir. Yunus Emre'nin tasavvufi düşünceleri, Âşık Veysel'in şiirlerinde de izlerini taşır.

Bu örnekler, Âşık Veysel'in söz konusu sanatçılardan etkilendiğini gösterir. Onların şiirlerinde işlenen temalar, duygu ve düşünceler, Âşık Veysel'in şiirlerinde kendine özgü bir şekilde yansır ve toplumun geniş kesimlerine hitap eder.” (URL-2).

Veysel'in şiirlerindeki toplumsal konularda Pir Sultan Abdal'dan etkilendiğini, yiğitlik ve özgürlük konularında Dadaloğlu'ndan, tasavvufi düşüncede Yunus Emre'den, beşeri aşk, sevgi ve güzellik konularında Karacaoğlu'dan etkilendiği bilinmektedir. ChatGPT bu bilgileri verdikten sonra örnek olarak içsel bir yolculuğu anlatan Uzun İnce Bir Yoldayım şiirini Pir Sultan Abdal'ın etkisiyle, arkadaşlık, dostluk ve insan ilişkileri üzerine yazdığı “Dost Dost Diye Nicesine Sarıldım” şiirini Karacaoğlu'nun etkisiyle, iç güzelliği vurguladığı “Güzelliğin On Para Etmez” şiirini Dadaloğlu'nun etkisiyle yazdığını, tasavvufi düşüncede yazdığı “Beni Hor Görme” şiirini Yunus Emre etkisiyle yazdığını söylemiştir. Açıklamalardan sonra örneklendirme yapması cevaplarını kuvvetlendirmiştir.

Veysel'in edebî kişiliği üzerine verdiği cevaplar, hayatı hakkında verdiği cevaplara göre daha açıklayıcı ve örnekler verdiği için destekleyicidir. Veysel'i âşıklık geleneği içerisinde değerlendirmiş, bade içmeyi içsel bir yolculuk olarak tanımlamıştır. Her âşıkta farklı seyredebileceğini ifade etmiştir. Âşık Veysel' in bade içip içmediğinin tartışmalı bir konu olduğunu söyleyerek objektif bakış açısı sunmuştur. Şiirlerinde Dadaloğlu, Karacaoğlu, Yunus Emre, Pir Sultan Abdal'dan etkilendiğini hatta “Beni Hor Görme”, “Uzun İnce Bir Yoldayım”, “Dost Dost Diye Nicesine Sarıldım”, “Güzelliğin On Para Etmez” şiirlerini bu etkiyle yazdığını belirtmiştir.

Âşık Veysel'in sanatı hakkında sorulan sorular şu şekildedir:

Soru- 4: Veysel şiirinde toplumun gelişmesi gerektiğini nasıl dile getirir?

Cevap- 4: “Âşık Veysel, şiirlerinde toplumun gelişmesi gerektiğine dair farklı temaları ve mesajları dile getirir. İşte bazı örnekler:

1. Adalet ve Eşitlik: Âşık Veysel, toplumda adaletin ve eşitliğin sağlanmasını önemser. Şiirlerinde adaletsizliklere, haksızlıklara ve eşitsizliklere dikkat çeker. Bu sayede toplumun daha adil bir yapıya kavuşması gerektiğini vurgular.

2. Dayanışma ve Yardımlaşma: Şair, toplumun birlikte hareket etmesi, dayanışma ve yardımlaşma içinde olması gerektiğini ifade eder. İnsanların birbirlerine destek olmaları, paylaşım ve merhamet duygularını önemser. Bu şekilde toplumun güçlendiğine ve geliştiğine inanır.

3. Eğitim ve Bilinçlenme: Âşık Veysel, toplumun gelişmesi için eğitim ve bilinçlenmenin önemine vurgu yapar. Şiirlerinde bilgiye ve öğrenmeye değer verir. Toplumun aydınlanması, bilinçlenmesi ve gerçekleri görmesiyle gelişimin sağlanabileceğini ifade eder.

4. Doğa ve Çevre: Şair, doğa sevgisini ve doğanın korunmasını önemser. Doğanın tahrip edilmesinin toplumun gelişimine zarar verdiğini düşünür. Doğayla uyum içinde

yaşamının, doğayı korumanın ve sürdürülebilirlik ilkesine uymanın toplumun refahına katkı sağlayacağını belirtir.

Âşık Veysel, bu temaları şiirlerinde işleyerek toplumun gelişmesi gerektiği konusunda bilinç oluşturmaya hedefler. Adalet, eşitlik, dayanışma, bilinçlenme ve doğa sevgisi gibi değerleri ön plana çıkararak insanları toplumsal değişim ve ilerleme için harekete geçmeye teşvik eder” (URL-2).

“Veysel, şiirlerinde cahilliği, cahil insanları her zaman kötülemiştir. Âşık Veysel ömrü boyunca cehaletle mücadele etmiş, ilmin, atılımın, müspetin yanında olmuştur” (Yılmaz 69). ChatGPT’ ye göre Veysel, toplumun gelişmesi gerektiğini şiirlerinde adalet ve eşitlikle, insanların birbiriyle dayanışma ve yardımlaşma içerisinde olduğunda, eğitimle bilinçlenerek, doğa ve çevreye sahip çıkarak olacağını ifade eder.

Soru- 5: Veysel şiirlerinde sitemini nasıl dile getirir?

Cevap- 5: “Âşık Veysel’in şiirlerinde sitemini dile getirmek için çeşitli ifadeler ve imgeler kullanır. Şiirlerinde sitem, hayatın zorluklarına, haksızlıklara, acılara ve insan ilişkilerinde yaşanan hayal kırıklıklarına yöneliktir. İşte Âşık Veysel’in şiirlerinde sitemini dile getirirken kullandığı bazı yöntemler:

1. Hayal Kırıklığı ve İhanet İmgeleri: Âşık Veysel, hayatta karşılaştığı ihanetler ve hayal kırıklıkları karşısında sitemini ifade eder. Örneğin, dostların ihanetini, sevgilinin terk etmesini veya insanların sözlerini tutmamasını dile getirir.

2. Adaletsizlik ve Haksızlıklar: Şiirlerinde adaletsizliklere ve haksızlıklara sitem eder. Toplumsal adaletsizlikleri, zulmü, sömürüyü ve eşitsizliği eleştirir. Bu eleştirilerle insanları adaleti sağlamaya ve daha adil bir dünya için mücadele etmeye teşvik eder.

3. Geçmişin Özlemi: Âşık Veysel, şiirlerinde geçmişin güzelliklerine özlem duyar ve sitem eder. Geçmişteki güzellikleri, sahip olunan değerleri ve kaybedilen zamanı dile getirir. Bu özlem, değişen dünyaya, değerlerin yitirilmesine ve insanların duyarsızlığına yönelik bir sitem olarak ortaya çıkar.

4. İnsan İlişkilerinde Hayal Kırıklığı: Âşık Veysel, insanların birbirine olan sadakatsizlikleri, samimiyetsizlikleri ve yanlış davranışları karşısında sitem eder. Sevgisizlik, ikiyüzlülük, aldatma gibi temalara şiirlerinde yer verir.

Âşık Veysel’in sitem dolu şiirleri, insanların yaşadığı hayal kırıklıklarını, adaletsizlikleri ve insani ilişkilerdeki zorlukları dile getirir. Bu şiirlerde genellikle acı bir ton kullanılırken, halk deyimlerinden ve özgün mazmunlardan da yararlanır. Sitem, insanların duygusal tepkilerini ifade etmelerine yardımcı olarak bir eleştiri ve düşündürme aracı haline gelir” (URL-2).

Ek Soru- 2: Veysel’in kaderci anlayışı onun şiirindeki sitemlerine etkili oldu mu?

Ek Cevap- 2: “Evet, Âşık Veysel’in kaderci anlayışı şiirlerindeki sitemlerine etkili olmuştur. Kaderci bir düşünceye sahip olan Âşık Veysel, hayatta karşılaştığı zorluklar ve hayal kırıklıkları karşısında genellikle kabullenici bir tutum sergiler. Şiirlerinde sitem ettiği durumları ve insan ilişkilerindeki hayal kırıklıklarını, kaderin bir parçası olarak görür ve bunu kabullenir.

Bu kaderci bakış açısı, Âşık Veysel’in sitemlerinin tonunu etkiler. Şiirlerindeki sitemler, kendi kaderine ve yaşadığı olaylara yönelik bir tepki olarak ortaya çıkar. Ancak bu sitemlerde bir isyan ya da öfke değil, daha çok bir hüznün ve kabullenme hissi bulunur. Âşık Veysel, kaderin insan hayatında belirleyici olduğunu düşünür ve hayatta karşılaşılan zorlukları kabullenerek onları şiirlerinde dile getirir.

Örneğin, “Dost Dost Diye Nicesine Sarıldım” şiirinde dostluk hayal kırıklığına sitem ederken, “Benim sadık yarım kara topraktır” dizesiyle kara toprağın ölüm ve değişmezlik simgesini kullanır ve kaderi kabullenir. Şiirlerindeki sitemlerde bir çaresizlik ve hüznün atmosferi vardır, ancak bu hüznün içinde kaderin kaçınılmazlığını da anlatır.

Bu şekilde Âşık Veysel'in kaderci anlayışı, şiirlerindeki sitemlerine bir derinlik ve içtenlik katar. Hayatta karşılaşılan sıkıntıları kaderin bir parçası olarak kabul eder ve bu kabullenme, şiirlerindeki duygusal tonunun şekillenmesinde önemli bir rol oynar" (URL-2).

Âşık Veysel, küçük yaşta görme yetisini kaybetmesi, ilk evliliğinde çektiği sıkıntılar, anne ve babasını genç yaşta kaybetmesinin üzüntüsüyle yaşadığı olumsuzlukları kaderin bir parçası olarak görür ve kabul eder. ChatGPT' nin görüşüne göre şiirlerindeki hayal kırıklığı ve ihanet imgeleriyle, adaletsizlik ve haksızlıklarla, geçmişin özlemi ve insan ilişkilerinde yaşadığı hayal kırıklığını anlattığı şiirlerinde sitemini dile getirir. Kaderci anlayışı sitemleriyle birlikte derinlik kazanarak duygusal tonunun şekillenmesinde rol oynar.

Soru-6: Veysel'in şiirlerindeki dil ve üslup özellikleri hakkında bilgi verir misin?

Cevap-6: "Tabii, Âşık Veysel'in şiirlerinde dil ve üslup açısından bazı özellikler bulunmaktadır. İşte bunlardan bazıları:

1. Halk Dili: Âşık Veysel, şiirlerinde genellikle halk dilini kullanır. Sadelik, doğallık ve anlaşılabilirlik ön plandadır. Halkın günlük konuşma dilinden etkilenen bir dil kullanır.
2. Anlatıcı Üslubu: Şiirlerinde genellikle bir anlatıcı olarak kendini ifade eder. Yaşadığı duygusal deneyimleri, gözlemlerini ve düşüncelerini içten bir şekilde anlatır.
3. Mısra Düzeni: Âşık Veysel'in şiirlerinde genellikle dörtlükler şeklinde mısra düzeni kullanır. Aynı ölçü ve uyaklarla tekrarlanan dörtlükler, şiirlerine ritmik bir yapı kazandırır.
4. Özgün Mazmunlar: Âşık Veysel'in şiirlerinde özgün mazmunlar ve deyimler bulunur. Halk kültüründen gelen özgün imgeler ve benzetmeler kullanarak anlatımını zenginleştirir.
5. Doğa ve Tabiat İmgeleri: Doğa ve tabiat imgeleri Âşık Veysel'in şiirlerinde sıkça kullanılır. Ağaçlar, su, toprak gibi doğal unsurlar şiirlerinde yer alır ve doğanın güzelliklerini, insanın iç dünyasındaki duygusal durumlarla ilişkilendirir.
6. Sade İfade: Dil kullanımı sade ve yalın olup, gereksiz süslere ve karmaşık yapıya yer vermez. Duyguları ve düşünceleri açık bir şekilde ifade eder.

Âşık Veysel'in dil ve üslup özellikleri, onun şiirlerinin halk arasında yaygın ve anlaşılır olmasını sağlar. Basit ama etkili bir dil kullanarak duygusal derinlikleri ve düşünsel boyutları aktarır. Halk şiirinin özgün ve otantik bir temsilcisi olarak, dil ve üslup seçimleriyle büyük bir etki yaratmıştır" (URL-2).

Âşık Veysel şiirlerinde halkın kullandığı Türkçeyi, sade ve anlaşılır şekilde, anlatıcı üslubuyla, özgün mazmunlarla, doğa ve tabiat imgeleriyle fazla sanat kullanmadan dörtlükler halinde şiirlerini yazar. ChatGPT' nin Veysel'in dil ve üslup özellikleri hakkında verdiği bu bilgiler doğrudur.

Soru- 7: Veysel'in şiirinde tabiat ve doğa nasıl işlenmiştir?

Cevap-7: "Âşık Veysel'in şiirlerinde tabiat ve doğa, geniş bir yer tutar ve zengin bir şekilde işlenir. Doğayı, çevreyi ve doğanın unsurlarını betimlerken, bunları insan duyguları ve düşünceleriyle ilişkilendirir. İşte Âşık Veysel'in şiirlerinde tabiat ve doğa temasının işlenme biçimlerinden bazıları:

4. Betimlemeler: Âşık Veysel, şiirlerinde tabiat ve doğayı gerçekçi ve canlı betimlemelerle anlatır. Ağaçları, çiçekleri, kuşları, dağları, gölleri ve diğer doğal unsurları detaylı bir şekilde tasvir eder. Doğanın renkleri, kokuları, sesleri ve dokusuyla ilgili ayrıntılı betimlemeler yapar.
5. Mevsimler: Şiirlerinde mevsimlerin değişimini ve doğanın mevsimlere göre dönüşümünü anlatır. İlkbaharın canlılığı, yazın sıcaklığı, sonbaharın yaprak dökümü ve kışın soğukluğu gibi mevsimlerin doğaya ve insan duygularına etkilerini dile getirir.

6. Doğa ve İnsan ilişkisi: Âşık Veysel, doğanın insanla olan ilişkisini işler. Doğa, insanın iç dünyasının yansıması, ruh hali ve duygusal durumuyla ilişkilendirilir. Doğanın değişimleri, insanın duygusal durumlarına paralel olarak betimlenir. Aynı zamanda, insanın doğaya karşı olan sorumluluğuna vurgu yapar ve doğayı korumanın önemini vurgular.
7. Sembolik Anlamlar: Doğadaki unsurlar, Âşık Veysel'in şiirlerinde sembolik anlamlar taşır. Örneğin, ağaçlar yaşamın sürekliliğini, çiçekler aşkı ve güzellikleri, kuşlar özgürlüğü simgeler. Bu sembolik anlamlar, doğanın güzelliklerini ve doğanın derinliklerindeki anlamları yansıtır.
8. Âşık Veysel'in doğa ve tabiatı işleme biçimi, hem gerçekçi betimlemelerle doğanın güzelliklerini aktarırken, hem de sembolik anlamlarla insan duygularını ve düşüncelerini ifade eder. Doğayı birer yansıma, ilham kaynağı ve insanın içsel yolculuğunun bir parçası olarak ele alır" (URL-2).

Soru- 8: Veysel'in şiirindeki tabiat ve doğa temaları tasavvufi düşünceyle ilişkili midir?

Cevap- 8: "Âşık Veysel'in şiirlerinde tabiat ve doğa temaları sıkça işlenir. Bu temalar, doğanın güzelliklerini, mevsimlerin döngüsünü, ağaçları, çiçekleri ve diğer doğal unsurları yansıtır. Âşık Veysel'in tabiat ve doğaya olan ilgisi, bir yandan gerçekçi ve duygusal bir betimleme içerirken, diğer yandan da içsel bir derinlik taşır.

Bu tabiat ve doğa temaları, bazı açılardan tasavvufi düşüncelerle ilişkilendirilebilir. Tasavvuf, doğa ve tabiatı Allah'ın yaratılışının bir yansıması ve onun güzelliklerini anlama aracı olarak görür. Doğadaki her bir detayın, her bir canlının, her bir renk ve sesin ardında Allah'ın izleri ve gücü olduğu düşünülür.

Âşık Veysel'in şiirlerinde de bu tasavvufi anlayışa paralel olarak doğa, Allah'ın yaratıcılığını ve evrenin düzenini yansıtan bir araç olarak kullanılabilir. Doğadaki güzellikler, insanın Allah'a olan hayranlığını ve sevgisini ifade etmek için kullanılan birer sembol olabilir.

Ancak, Âşık Veysel'in şiirlerinde tabiat ve doğa temalarının yalnızca tasavvufi bir anlam taşıdığını söylemek doğru olmaz. Şiirlerinde tabiatı, doğayı ve insanın çevresini gerçekçi bir şekilde betimlerken, duygusal ve estetik bir bağ kurar. Dolayısıyla, Âşık Veysel'in tabiat ve doğa temaları, hem tasavvufi düşünceyle ilişkilendirilebilecek sembolik anlamlar taşırken, hem de doğanın güzelliklerine duyulan hayranlığı ve sevgiyi yansıtır" (URL-2).

Ek Soru-3: Aslıma karışıp toprak olunca/ Çiçek olur mezarımı süslerim dizeleriyle neyi anlatmak istemiştir?

Ek Cevap-3: "Âşık Veysel'in "Aslıma karışıp toprak olunca, çiçek olur mezarımı süslerim" dizeleri, ölüm ve aşk arasındaki bağlantıyı anlatmaktadır. Bu dizelerde, Âşık Veysel sevgilisiyle birlikte olamayacağı ve ölümle ayrılacakları bir noktada buluştuğunda, toprağa karışıp çiçeklerin süslediği bir mezar olacağını ifade etmektedir.

Bu dizede Âşık Veysel, asıl sevgilisine, yani "Aslıma" ya hitap ederken, onunla birleşmek için toprağa karışacağını ve orada çiçekler olarak mezarını süsleyeceğini dile getirir. Bu anlatım, aşkın ölümle birlikte sonsuzluğa ve yeniden doğuşa işaret eden bir anlam taşır. Âşık Veysel, sevgilisiyle birlikte ölümde bile birleşeceğini ve aşkın sonsuzluğunu ifade etmektedir.

Bu dizelerdeki imgeler, Âşık Veysel'in aşkı ve ölümü bir araya getirerek, sevgilisiyle olan bağını sonsuzluğa taşımasını ve onunla her zaman birleşik olacağını vurgulamasını anlatır. Aşkın, ölümün ve doğanın gücüyle sürekli diriliğini simgeleyen çiçekler, Âşık Veysel'in sevgilisiyle olan bağının kalıcı ve ölümsüz olduğunu ifade etmektedir" (URL-2).

Veysel'in şiirlerinde en çok kullanılan temalardan biri de doğa ve tabiatıdır. Doğanın güzelliği, mevsimlerin döngüsü, ağaçlar, çiçekler ve diğer doğal unsurları içeren temalarda betimlemeler ve sembolik anlamlarla derinlik kazanır. Tabiat ve doğa tasavvufi düşünceyle birleşerek Veysel'in şiirine derinlik katar. Örnek olarak Aslıma karışıp toprak olunca/ Çiçek olur mezarımı süslerim dizeleri düşünüldüğünde ChatGPT'ye sorulmuştur. Yapay zekâ dil modeli bu aşamaya kadar yeterli cevaplar vermiştir. Dizeler hakkında ise yorumunu beşeri aşk üzerinden yapmıştır. Beklenen cevap sevgilinin ilahi olup tasavvufi düşüncedeki devr-i daimi anlatmasıydı.

Soru- 9: Âşık Veysel için sazının önemi nedir?

Cevap-9: “Âşık Veysel için sazın büyük bir önemi vardır. Saz, onun şiirlerini seslendirdiği ve müzikal bir eşlik sağladığı enstrümandır. Âşık Veysel, saz çalma ve şarkı söyleme geleneğine bağlı bir ozandır.

Saz, onun şiirlerini daha etkileyici ve duygusal bir şekilde ifade etmesini sağlar. Âşık Veysel, saziyle ritimler oluşturur, melodi ve nağmeler eşliğinde şiirlerini seslendirir. Saz, onun duygularını, düşüncelerini ve halkın ortak hislerini ifade etmesine yardımcı olur.

Saz aynı zamanda Âşık Veysel'in kendisiyle özdeşleşmiş bir simge haline gelmiştir. Onun saz çalma yeteneği ve ustalığı, halk tarafından takdir edilir. Saz, onun sanatsal ifadesinin bir parçası ve aracıdır. Âşık Veysel'in saziyle yarattığı melodiler ve şarkılar, halk arasında sevilmiş ve saygı görmüştür.

Âşık Veysel'in sazi, onun şiirlerini ve müziğini taşıyan bir ses ve duygu kaynağıdır. Saz, onun sanatında ve halkla iletişimde merkezi bir rol oynar. Bu yüzden Âşık Veysel'in sazi, onun sanatsal mirasının ayrılmaz bir parçası olarak kabul edilir” (URL-2).

Veysel için sazi yol arkadaşıdır. Duygularının elinden tuttuğu, güvendiği, içini sadece ona açtığı kıymetli bir dosttur. Zaman zaman sazını şiirine konu ettiği de olmuştur. ChatGPT de sazi için genel bir enstrüman olarak ritim sağlaması için kullanmasının yanı sıra Veysel ile bağdaştığını dile getirir.

ChatGPT, Veysel'in sanatı için sorulardaki anahtar kelimeler üzerinden zaman zaman yüzeysel kısmen de detaylı yanıtlar vermiştir. Hayatında yaşadığı zorlukları, çelişkileri, hedeflerini deyişlerinden ayrı tutmamıştır. Şiirlerinde geçen betimlemeler, tamlamalar, yöresel ifadelerde bunların görüldüğünü belirtmiştir. Farklı sorulara aynı cevapları verdiği de tespit edilmiştir. Örneğin tabiat ve doğanın şiirlerinde nasıl ifade edildiği sorulduğunda detaylı cevaplandırmış, ancak tasavvufu bağlantısı sorulduğunda tabiat için verdiği yanıtı tekrarlamıştır. Bu iki sorunun ardından “Aslıma karışıp toprak olunca/ Çiçek açar mezarımı süslerim” dizelerinin ne anlam ifade ettiği sorulmuştur. Bu soruya ilahi sevgiliden bahsedilerek dünyadaki devr-i daimi anlatması beklenmekteydi ancak ChatGPT, beşeri sevgili üzerinden dizeyi yorumlamıştır. Tasavvuf ve doğa ile ilgili iki sorunun ardından konuyla alakalı gelen dizeleri beşeri aşk üzerinden yorumlaması sohbetin akışını bozmuştur.

Âşık Veysel'in Eserleri Hakkında Sorulan Sorular ve ChatGPT' nin Yanıtları

Soru-1: Âşık Veysel'in eserleri nelerdir?

Cevap-1: “Âşık Veysel'in tanınmış ve sevilen birçok eseri bulunmaktadır. İşte bazı örnekler:

1. “Uzun İnce Bir Yoldayım”: Belki de en ünlü ve tanınmış eseridir. İnsan hayatının bir yolculuk olduğunu, yaşamın zorluklarını ve güzelliklerini anlatır.
2. “Kara Toprak”: Toprakla, ölümle ve geçiciliğin önemine vurgu yapar. Tabiatın döngüsünü ve insanın kaderini anlatır.
3. “Dost Dost Diye Nicesine Sarıldım”: Dostluk hayal kırıklığına ve insan ilişkilerindeki sıkıntılara değinir.
4. “Gelin Ayşem”: Sevgiliye olan özlemi ve sevginin zorluklarını işler.
5. “Anam”: Âşık Veysel'in annesine olan sevgisini ve ona duyduğu özlemi ifade eder.
6. “Kızılırmak”: Türk mitolojisinde yer alan bir efsane olan “Kızılırmak ile Karacaoğlan” hikayesini anlatır.
7. “Dalgın Dalgın”: İçsel düşüncelere dalmış, hayallere dalan bir kişinin hikayesini aktarır.

Bu sadece birkaç örnek olup, Âşık Veysel'in toplamda 200'e yakın şiiri bulunmaktadır. Şiirlerinde doğa, aşk, dostluk, özlem, kader, insan ilişkileri gibi farklı temaları işler. Eserleri,

halk arasında yaygın olarak bilinir ve Türk halk müziği repertuvarında önemli bir yer tutar” (URL-2).

Yapay zekâ sohbet robotu ChatGPT, Veysel’in eserlerini yazması istenildiğinde tema ve ana düşünceleriyle birlikte şiirlerinden birkaçının adını vermiş, deyişlerinin çokluğundan bahsetmiştir.

Soru- 2: Âşık Veysel’ in bir şiirini yazar mısın?

Cevap- 2: “Tabii, işte size Âşık Veysel’e ait olan “Uzun İnce Bir Yoldayım” şiirinin bir bölümü:

Uzun ince bir yoldayım,
Gidiyorum gündüz gece.
Bilmeyenler bilir mi?
Bende sevda derinlerde.

Ne dosta güvenim var,
Ne de yara sarmaya.
Bilmeyenler bilir mi?
Benim sadık yarım kara topraktır.

Gel gör beni aşk neyledi,
Perişan etti bahtımı.
Bilmeyenler bilir mi?
Yaralandım gül soldurdum.

Yad ellerden seçmelerle,
Yol aldım dostlar bağında.
Bilmeyenler bilir mi?
Düş düşmanlara muhtaç oldum.

Kara yazı yazdırdın bana,
Beni kara kışlar sardı.
Bilmeyenler bilir mi?
Yıkıldım, düştüm, kalktım yine.

Uğruna canımı verdim,
Yandım, kavruldum aşkına.
Bilmeyenler bilir mi?

Beni sen sevmedin bile.

Bu dörtlükler "Uzun İnce Bir Yoldayım" şiirinin bir kesitidir. Şiir, seyahat eden bir kişinin iç dünyasını ve aşkla dolu yolculuğunu anlatır. Düşüncelerin, duyguların ve hayatın zorluklarının izlerini taşıırken, aşkın gücüne ve yolculuğun anlamına vurgu yapar. Âşık Veysel'in sade ve etkileyici dil kullanımıyla, okuyucuya derin bir duygu deneyimi sunar" (URL-2).

Şiirlerinden herhangi birinin yazılması istenildiğinde başaramamıştır. Yaratıcılığını kullanarak yeni bir şiir üretmiştir. Bu durumu test etmek için bir şiirinin adı verilerek yazılması istenmiştir.

Ek Soru- 1: Âşık Veysel'in "Kara Toprak" şiirini yazar mısın?

Ek Cevap- 1: "Âşık Veysel'in "Kara Toprak" adlı şiirini paylaşabilirim. Ancak, unutmayın ki bu eser telif haklarına tabidir, dolayısıyla paylaştığım metin, Âşık Veysel'in kendisi tarafından yazılan orijinal metin olmayabilir. İşte "Kara Toprak" adlı şiirin bir örneği:

Beni ağılatırsan yüreğim yanar
Bakma yüzüme yandım kara toprak
Nasıl geceyi beklerim sabahı
Yandım kara toprak yandım kara toprak

Uyu ey gözlerim gurbet elde uyu
Haber gönderem dönmezsem diye
Ölüm bende gezer dolanır gece
Yandım kara toprak yandım kara toprak

Beni derde salan sazlar çalsın
Al canımı benden canan almasın
Kim demiş aşıklar her zaman yalansız
Yandım kara toprak yandım kara toprak

Uyu ey gözlerim gurbet elde uyu
Haber gönderem dönmezsem diye
Ölüm bende gezer dolanır gece
Yandım kara toprak yandım kara toprak

Bu, Âşık Veysel'in ünlü eserlerinden biridir ve Türk halk müziği repertuarının önemli bir parçasıdır." (URL-2).

"Kara Toprak" şiirini yazmasını istediğimiz ChatGPT, şiirin tamamını bildiğini belirtmiş ancak telif haklarından dolayı şiiri kendisi yeniden üretmiştir. Bu durum için bizi de uyararak yapay zekâ, metni üretirken yaratıcılığını kullanmaktan geri kalmamıştır.

Veysel'in eserlerini yazması istenildiğinde tema ve ana düşünceleriyle birlikte şiirlerinden birkaçının adını vermiş, değişlerinin çokluğundan bahsetmiştir. Şiirlerinden herhangi birinin

yazılması istenildiğinde ise yaratıcılığını devreye sokarak yeni bir şiir ürettiği gözlemlenmiştir. Yaratıcılığını kullandığından emin olmak için “Kara Toprak” şiirinin yazılması istenmiştir. Durum burada da değişmemiş, şiirin tamamı orijinalinden farklı şekilde yazılmıştır. Hatta konusu da farklılaştırılmıştır.

Sonuç

ChatGPT, yöneltilen sorulara insanmış gibi kurallı ve kendi içerisinde mantıklı cümleler kurarak cevap vermektedir. Önceden ona yüklenen metin içeriğinden soruya uygun en iyi cevabı vermek için çaba göstermektedir. Birçok alanda bilgi sahibi olan ChatGPT, öğrenci ve öğretmenler, turizm sektöründeki çalışanlar, muhasebeciler, oyun tasarımcıları gibi türlü dallardaki insanlar tarafından kullanılmaktadır. Çoğu zaman yaratıcılığını kullandığı için resim, heykel, mimari, edebiyat, müzik ve tiyatro gibi sanat dalları için fikir önerisinde bulunabilmektedir, bu yüzden sanatçılar da ChatGPT’i kullanmaktadır.

Bu çalışmada ise herhangi bir kullanıcının Âşık Veysel hakkında sorabileceği sorular düşünülerek sohbet teorisi yöntemiyle ChatGPT’ye sorulmuştur. Toplamda 20 soru ve 5 ek soru yöneltilmiştir. Sohbet robotunun verdiği cevaplar ile Âşık Veysel’in hayatı, sanatı, edebî kişiliği üzerine bilinen bilgiler karşılaştırıldığında ChatGPT, genel manada Âşık Veysel Şatıroğlu’nu tanımaktadır. Hayatı hakkındaki detaylarda yanlış cevaplar verebildiği gibi istenilen yerde detaylar da verilememiştir bunun yerine anahtar kelimelerin tanımları yapılmıştır. Şiirlerini yazarken yaratıcılığını kullanarak yeni bir şiir üretilmiştir. Dizelerin anlamları sorulduğunda yüzeysel anlamda ifade edebilmiştir. Zaman zaman farklı sorularda aynı cevapları tekrarladığı tespit edilmiştir. Böylece ChatGPT, aslında bize verdiği bilgilerin güvenilirliğini sorgulatmaktadır. Referans gösteremediği gibi sunduğu fikirlerin de doğruluğu teyit edilmeden kullanılmamalıdır. Âşık Veysel için aktarmış olduğu bilgilerde görülmüş olduğu gibi diğer Türk edebiyatı eserlerinde nasıl bir aktarım yapacağı incelenmelidir.

Hayatımızın birçok alanında kullandığımız yapay zekâ robotları, artık bizim yerimize düşünerek cevaplar üretmektedir. ChatGPT gibi sohbet robotları kişinin merakı doğrultusunda sorduğu sorulara yanıt verirken referans gösterememesi bir eksiklik olarak görülse de verdiği bilgiler ya da yaratıcılığını kullanarak sunduğu fikirler irdelenmeye değer bulunmaktadır. Çok yönlü olan ChatGPT ile her alanda çalışma yapılabilir. Her ne kadar edebiyat alanında yapay zekâyı konu edinerek yapılan çalışmaların sayısı az olsa da bu çalışmanın bir örnek olacağı düşünülerek sadece şair ya da yazar özgeçmişleri değil Türk edebiyatının kült eserleri hakkındaki bilgilerin de incelenmeye tabii tutulması gerektiği düşünülmektedir.

Kaynaklar

Aktay, Sayım vd. (2023), ChatGPT in Education, *Türk Akademik Yayınlar Dergisi (TAY Journal)*, 7 (2), 378-406.

Artun, Erman (2001), *Âşıklık Geleneği ve Âşık Edebiyatı*, Ankara: Akçay Yayınları.

Aslanoğlu, İbrahim (1965), *Sivas Halk Şairleri Bayramı*, Sivas: Sivas Garnizonu Sosyal Hizmetler Kolu Yayınları.

Binyazar, Adnan (1973), *Âşık Veysel*, İstanbul: Tel Yayınları.

Erul, Erman ve Işın, Alper (2023), ChatGPT ile Sohbetler Turizmde ChatGPT Önemi, *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 11 (1), 780-793.

- Güçlütürk, Osman Gazi (2022), ChatGPT ile Üretilen İçeriklerin Eser Niteliğinin 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Bakımından Değerlendirilmesi, *Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2, 1899-1918.
- Kara, Ruhi ve Arzu Tören (2011), Âşık Veysel'in Şiirlerinde Eğitim, *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi* 46, 127-143.
- Karadağ, Gamze (2023), Tür ve Şekil Bakımından Âşık Veysel Şatıroğlu'nun Şiirleri, *Cumhuriyet Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 47, 13-23.
- Karakoç Keskin, Elif (2023), Yapay Zekâ Sohbet Robotu ChatGPT ve Türkiye İnternet Gündeminde Oluşturduğu Temalar, *Yeni Medya Elektronik Dergisi* 7 (2), 114-131.
- Katar, Oğuzhan vd. (2023), Evaluation of GPT-3 AI Language Model in Research Paper Writing, *Turkish Journal of Science and Technology* 18 (2), 311-318.
- Kırık, Ali Murat ve Özkoçak, Vahdet (2023), Medya ve İletişim Bağlamında Yapay Zekâ Tarihi ve Teknolojisi: ChatGPT ve Deepfake ile Gelen Dijital Dönüşüm, *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi*, 58, 73-99.
- Kızılgeçit, Muhammed vd. (2023), Yapay Zekâ Sohbet Robotu ChatGPT ile İnanç, İnançsızlık, Doğal Afet ve Ölüm Konuları Üzerine Nitel Bir Araştırma: Din ve Maneviyatın Psikolojik Sağlığa Etkileri, *Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(1), 135-169.
- Küçük, Metehan (2023), Muhasebede Yapay Zekâ Uygulamaları: ChatGPT' nin Muhasebe Sınavı, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 33(2), 875-888.
- Oğuzcan, Ümit Yaşar (1991), *Dostlar beni hatırlasın (Âşık Veysel hayatı ve bütün şiirleri)*, İstanbul: Özgür Yayın Dağıtım.
- Öztürk, Erdem Can (2023), Âşık Veysel'in Şiirlerinde İrfan ve Tasavvuf, *Hikmet-Akademik Edebiyat Dergisi*, Âşık Veysel Hatırasına Gelenek ve Edebiyat Özel Sayısı, 168-190.
- Sarker, Iqbal H. (2022), Ai-based Modeling: Techniques, Applications and Research Issues Towards Automation, *Intelligent and Smart Systems, SN Computer Science*, 3 (2), 158.
- Şentürk, Özden. (2023), İç Denetim Faaliyetlerinde Yapay Zekâdan Beklentiler: ChatGPT Uygulaması Örneği, *TIDE Academia Research*, 4(2), 51-82.
- Tapan Broutin, Menekşe Seden (2023), Matematik Öğretmen Adaylarının ChatGPT ile Başlangıç Deneyimlerinde Sordukları Soruların İncelenmesi, *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 36(2), 1-26.
- Tutu, Sıtkı Bahadır (2008), *Âşık Veysel Şatıroğlu (hayatı, eserleri ve müzik kimliği)*, İzmir: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dünyası Araştırmaları Anabilim Dalı Türk Halk Bilimi Dalı Doktora Tezi.
- Yılmaz, Niyazi (1996), Âşık Veysel, Ankara: Ocak Yayınları.
- Yiğit, Sedat vd. (2023), Yapay Zekâ Destekli Dil İşleme Teknolojisi Olan ChatGPT'nin Sağlık Hizmetlerinde Kullanımı, *Eurasian Journal of Health Technology Assessment* 7 (1), 57-65.

İnternet Kaynakları

URL-1: Alptekin, Ali Berat (2019), Âşık Veysel Şatıroğlu, Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/asik-veysel-satiroglu> (Erişim Tarihi: 27. 12. 2023).

URL-2: <https://chat.openai.com/> (Erişim Tarihi: 13.07.2023).